

Jak na obnovu po povodni – dokument pro starosty a starostky

2025

Obsah

1	Jak na obnovu po povodni	3
1.1	Obnovit stejně nebo lépe?	5
1.2	Proč se investice do BBB vyplatí?	5
1.3	Možnost získat finanční podporu	5
2	Jak zvolení principu Build Back Better komunikovat s občany?	6
3	Jak participativně řešit územní plánování?	7
4	Přírodě blízká opatření – vědecky ověřená cesta ke snížení povodňového rizika...	8
4.1	Klíčové přínosy PbO	8
4.2	Příklady z praxe.....	8

1 Jak na obnovu po povodni

Pokud Vaši obec zasáhne přírodní katastrofa (povodeň, sucho, tornádo apod.), nejste na obnovu sami. Kromě možnosti využití dotačních titulů od Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva životního prostředí, Ministerstva dopravy, Ministerstva zemědělství a dalších máte k dispozici množství subjektů, které Vám pomohou s obnovou a přípravou na případné budoucí katastrofy.

Klíčové jsou vždy konzultace pro zajištění souladu s legislativou (např. krizový zákon, vodní zákon, stavební zákon). Obec má na starosti konkrétní agendu a zároveň musí zajišťovat řadu funkcí a služeb pro své obyvatelstvo. Pro jejich zajištění by mělo vedení obce vyjednávat s ostatními správci v území, kteří mohou mít trochu odlišné zájmy. Výsledkem by měl být soulad na obou stranách. V tabulce níže najdete seznam státních subjektů a situace, ve kterých si můžete nechat poradit a ty, kde máte určité povinnosti.

Subjekt	Čím se zabývá	V čem vám pomůže	Agenda obce
Kraj	Krizové řízení, povodňová ochrana, dotační programy, územní plánování	Koordinace opatření na širším území, spolufinancování z krajského rozpočtu, propojení s dalšími institucemi a odborníky	Součinnost krizového štábu obce s krizovým štábem kraje, koordinace žádosti a dodržení podmínek dotačních žádostí, respektování zásad územního rozvoje kraje
Obec s rozšířenou působností (ORP)	Krizové řízení, povodňový plán, dotace, stavební úřad, sociální služby	Koordinace krizové pomoci, administrativa žádostí, doporučení k obnově infrastruktury	Obec zajišťuje vlastní krizovou pomoc, kterou koordinuje s ORP
Povodí (Odry, Vltavy, Moravy, Labe atd.)	Obnova koryt, hrází, mostků, údržba toků, opatření proti erozi	Poskytují data, projekty, správu státních toků, někdy i realizaci opatření	Obec musí zajistit funkce pro své obyvatele (včetně rekreační, vodohospodářské, bezpečnostní). S Povodími by měla spolupracovat a vyjednat takové podmínky, které budou v souladu se zajištěním těchto funkcí pro obyvatelstvo.

			Každý vodní tok má svého správce – nejčastěji Povodí nebo Správu toků Lesy ČR. Pouze u nejdrobnějších toků správce není určen a situaci řeší vlastník pozemku.
Lesy ČR (příp. Vojenské lesy a statky ČR, Správy národních parků a další)	Sesuvy, retenční opatření, lesní cesty a svahy nad obcí	Mohou provést opravy lesních cest, poldrů, zadržování vody, pomoc s těžkou technikou	Obec musí zajistit co nejvíce funkcí pro své obyvatele. Měla by spolupracovat s lesními správami a vyjednávat s nimi takové podmínky, které budou v souladu se zajištěním těchto funkcí
Státní pozemkový úřad (SPÚ)	Úpravy v krajině, eroze, zatravňování, remízky, pozemkové úpravy	Financují environmentální úpravu lesních a polních cest, výstavbu poldrů nebo jiná opatření na zadržování vody. Umožňují konzultace a projektování krajinářských opatření, možnosti financování, realizace komplexních pozemkových úprav	Pozemkové úpravy mohou iniciovat majitelé pozemků (včetně obce a SPÚ). V zájmu obce je vyjednat taková společná zařízení, která budou vhodná pro většinu obyvatel využívající území

Kromě státních subjektů vám v situaci obnovy po přírodních katastrofách mohou pomoci také **neziskové organizace**. Ty vás mohou propojit s odborníky z různých oblastí pro obnovu nebo poradit s realizací přírodě blízkých opatření či vyhotovení studií. Neváhejte tak kontaktovat pracovníky Člověka v tísni nebo dalších organizací, které ve vašem regionu působí.

1.1 Obnovit stejně nebo lépe?

Jako obec se můžete rozhodnout pro jeden ze **dvou principů obnovy – Build As Usual (BAU), nebo Build Back Better (BBB)**. Ačkoliv se může zdát, že obnovit vše do stejného stavu jako před katastrofou může být levnější, v dlouhodobém horizontu se vyplatí investovat do lepších řešení, která sice mohou trvat delší dobu, mají ale dlouhodobé výhody a ušetří Vám v budoucnu další náklady. V tabulce najdete základní kritéria a jejich (ne)výhodnost.

Kritérium	Build as Usual	Build Back Better
Rychlost realizace	☒ Rychlá	☐ Pomalejší
Počáteční náklady	☒ Nižší	☐ Vyšší
Odolnost do budoucna	☐ Nízká	☒ Vysoká
Přínos pro krajinu	☐ Žádný	☒ Výrazný
Náklady v dlouhodobém horizontu	☐ Vysoké	☒ Nižší celkové

1.2 Proč se investice do BBB vyplatí?

- Nižší náklady na opravy a zásahy při budoucích povodních
- Zdravější krajina – více vody v půdě, menší eroze, podpora biodiverzity
- Bezpečnější a atraktivnější prostředí pro obyvatele

Česká republika se navíc ke strategii Build Back Better zavázala v rámci mezinárodních dohod (například Rámce ze Sendai pro snižování rizika katastrof).

1.3 Možnost získat finanční podporu

- [Živel 1 – Obnova majetku po krizových stavech](#) – do 31. 12. 2025
- [Živel 2 – Obnova obecního a krajského majetku po živelních pohromách v r. 2024](#) – do 30. 9. 2025
- [Živel 4 – Pomoc v nouzi](#) – do 30. 6. 2025
- [Podpora chytrých měst, obcí a regionů](#) - termín příjmu žádostí do 29. 8. 2025
- [Adaptace na změnu klimatu – OPŽP](#) - několik otevřených dotačních výzev
- [Dotace na adaptace na změnu klimatu od AOPK](#) - výzva 1/2025 ukončena

- [Program Životního prostředí – SFŽP ČR](#) - příjem žádostí ukončen 31. 3. 2025

2 Jak zvolení principu Build Back Better komunikovat s občany?

Lidem se může zdát, že obnova v tomto případě bude trvat příliš dlouho, že se „nic nehýbe“ tak, jak byli zvyklí po minulých povodních. Jak jim tedy Vaše rozhodnutí vysvětlit?

1. Vysvětlujte, že BBB neznamená, že se obnova obce nikdy nedokončí

Ukažte, že plánovaná opatření mají konkrétní fáze a cíle a kdy jich obec plánuje dosáhnout.

2. Zdůrazněte dlouhodobé úspory

„Ano, bude to stát víc. Ale další povodeň nás už nebude stát nové silnice. Investujeme jednou, ušetříme pětkrát.“

3. Vyzdvihněte konkrétní přínosy

Bezpečnější domovy, méně bahna v ulicích, více zeleně, nižší náklady při dalších extrémech.

4. Zmiňujte příklady odjinud

„V obci po povodni obnovili most tak, že dnes vydrží dvojnásobný průtok a zároveň vypadá lépe.“

5. Zapojte děti a školy

Vizuální projekt „Jak by vypadala naše bezpečná obec?“ může nadchnout rodiče i pedagogy.

3 Jak participativně řešit územní plánování?

Zapojení občanů do plánování změn je důležité pro jejich pochopení situace, lepší přijetí změn i lepší plánování změn – vyhnete se tak opatřením, která by u veřejnosti spustila spíše vlnu kritiky. Jaké možnosti můžete využít?

Vytvořte otevřený prostor, kde mohou lidé sdílet

Uspořádejte veřejné setkání, kde lidé mohou sdílet, co jim povodeň vzala, čeho se bojí, kde by chtěli mít park nebo jiné změny. Pro organizaci těchto aktivit se nebojte oslovit některou z neziskových organizací, která u vás nebo ve vašem okolí působí.

Pracovní skupiny

Různé skupiny (senioři, podnikatelé, zemědělci, školáci) mohou mít různé požadavky, cíle a sny. Společně mohou vytvořit návrhy, které budou přesně splňovat jejich potřeby.

Online anketa s výběrem variant

Nechte si zpracovat možnosti s různými řešeními obnovy např. návsi nebo toku potoka. Dejte občanům možnost podílet se také na prioritizaci – hlasování o tom, co se má udělat jako první

Informujte včas a upřímně

Prostřednictvím nástěnky, webové nebo Facebookové stránky obce své občany informujte o tom, která opatření se budou realizovat a kdy, co už je hotovo a co ještě čeká na zpracování.

Důležité také je občanům předem komunikovat, jaká rizika přijímané změny mají. Žádné opatření neznamena stoprocentní ochranu. Zároveň je důležité mít připravené krizové scénáře pro případ, kdy je kapacita ochrany překročena.

4 4 Přírodě blízká opatření – vědecky ověřená cesta ke snížení povodňového rizika

Nejnovější vědecké projekty z České republiky a Rakouska prokazují, že přírodě blízká opatření (PbO) představují efektivní, udržitelné a dlouhodobé řešení ochrany před přírodními katastrofami. PbO jsou již ověřená řešení, která zvyšují bezpečnost, zlepšují kvalitu života a jsou podpořena i dotačně. S podporou správných odborníků lze rychle a efektivně zavést opatření i ve vaší obci.

4.1 Klíčové přínosy PbO

Efektivní řízení splavenin: PbO (např. retenční přehrážky, dřevní akumulace, vegetační pásy) významně snižují erozi a zanášení toků, jak ukázalo měření průtočných profilů, analýza zrnitosti a mapování splaveninových překážek.

Zpomalení odtoku vody: Opatření jako obnova meandrů, rozlivné oblasti a vegetační pokryv zpomalují proudění a zvyšují retenční kapacitu krajiny.

Stabilita svahů a dna: Použití kamenných výztuh, gabionů nebo přirozeného dřeva zajišťuje dlouhodobou stabilitu koryt a břehů.

Úspory nákladů: Na rozdíl od technických řešení mají PbO nízké provozní náklady, méně náročnou údržbu a přirozenou regeneraci.

4.2 Příklady z praxe

Mnoho **příkladů z České republiky** najdete na webu

<https://www.adaptterraawards.cz/cs/databaze>. Za zmínku stojí například **Biocentrum Za obcí**, které funguje jako protipovodňová ochrana obce Sendražice u Smiřic, **obnova lužní krajiny v okolí Šakvic**, nebo úprava **soutoku řeky Dyje a Baštýnského potoka**.

Příklady dobré praxe z **Rakouska**, včetně několika mezinárodních řešení, si můžete přečíst v **tomto dokumentu**. Dozvíte se tak například o úspěšném opatření v oblasti Lungau poblíž Salzburgu. Řeka Mur tu byla historicky mnohokrát narovnávána, oblast byla i přesto často zaplavována. V posledních letech došlo k jejímu rozšíření, což snížilo náchylnost k povodním a zároveň je okolí řeky přístupnější místním lidem k rekreaci.

Plánování PbO je komplexní problematika. Které odborníky je do ní vhodné zapojit?

- Vodohospodářští inženýři – návrh a dimenzování opatření

- Hydrologové a geomorfologové – posouzení splaveninového režimu a stabilizace koryta
- Ekologové a biologové – návrh vegetace, obnova biotopů
- Architekti (vč. krajinářů a urbanistů) – jednotná koncepce obnovy, integrace do územního plánování
- Projektanti a stavební technici – realizace stavebních částí

Pokud chcete se zapojením konkrétních odborníků pomoci, kontaktujte našeho koordinátora Michala Kristýnka na michal.kristynek@clovekvtsni.cz.

